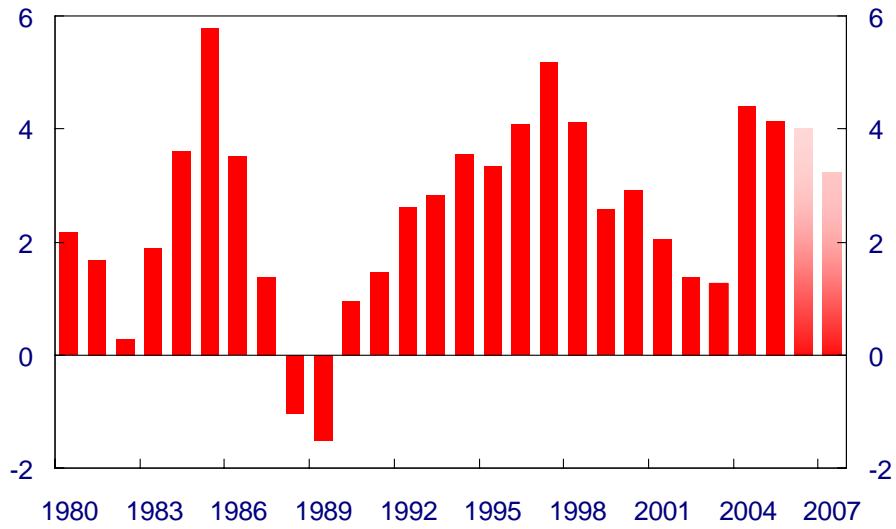

Økonomiske perspektiver

Figurer med kommentarer

Foredrag av sentralbanksjef Svein Gjedrem på
Norges Banks representantskapsmøte torsdag
15. februar 2007

Figur 1 BNP Fastlands-Norge
Årlig vekst. Prosent

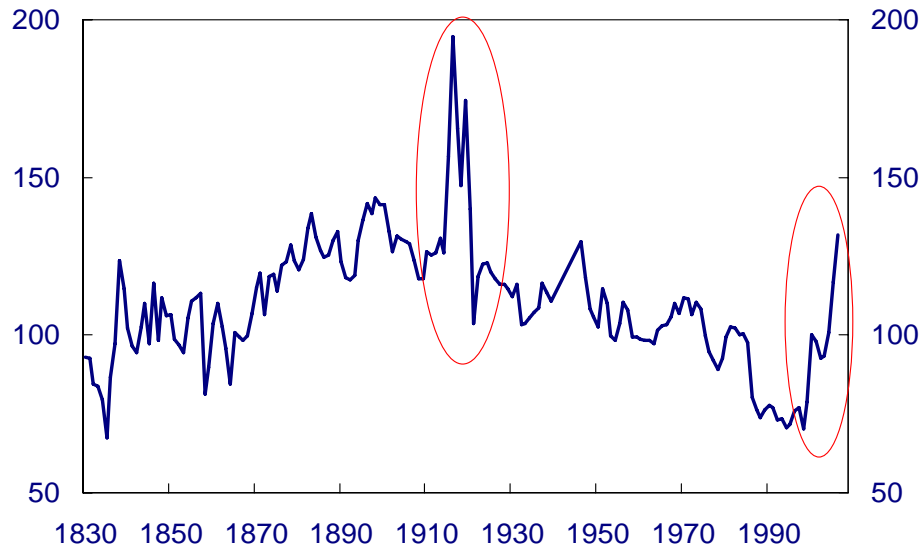

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figuren viser vekst i BNP for Fastlands-Norge fra 1980 til 2007. Årstall. Tall for 2006 og 2007 er anslag fra Inflasjonsrapport 3/06.

Figur 2 Bytteforhold til utlandet

Indeks. 2000=100

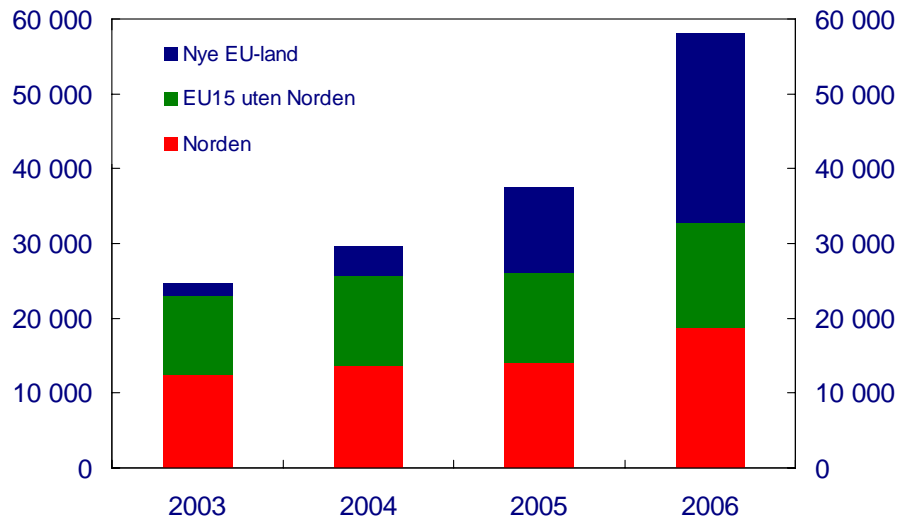

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

3

Figuren viser bytteforholdet som Norge har til utlandet, fra 1830 til 2006. Årstall. Serien er indekset, 2000 = 100. Det er brudd i serien fra 1940 til 1945. Tall for 2006 er for 1. kvartal til 3. kvartal. Historiske data er hentet fra Norges Banks prosjekt, "Historisk-monetær statistikk for Norge". Bytteforholdet er beregnet som eksportprisindeks relativt til importprisindeks for alle varer og tjenester.

Figur 3 Utenlandske arbeidere på oppdrag i Norge

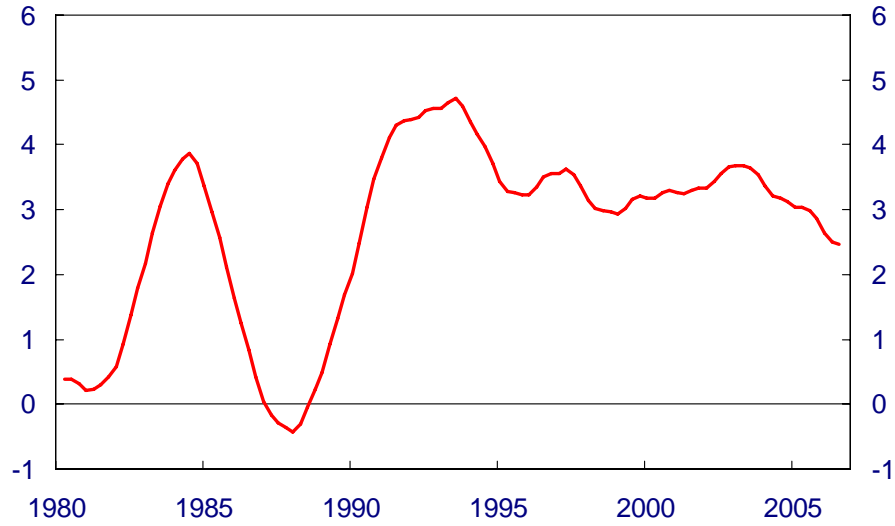

Kilde: Sentralskattekontoret for utenlandssaker

4

Figuren viser antall utenlandske arbeidere på oppdrag i Norge fra 2003 til 2006. "EU15 uten Norden" består av medlemslandene i EU fram til utvidelsen i 2004, unntatt Sverige, Danmark og Finland. "Nye EU-land" består av de ti landene som ble medlemmer av EU i 2004. "Norden" betegner her Sverige, Danmark og Finland.

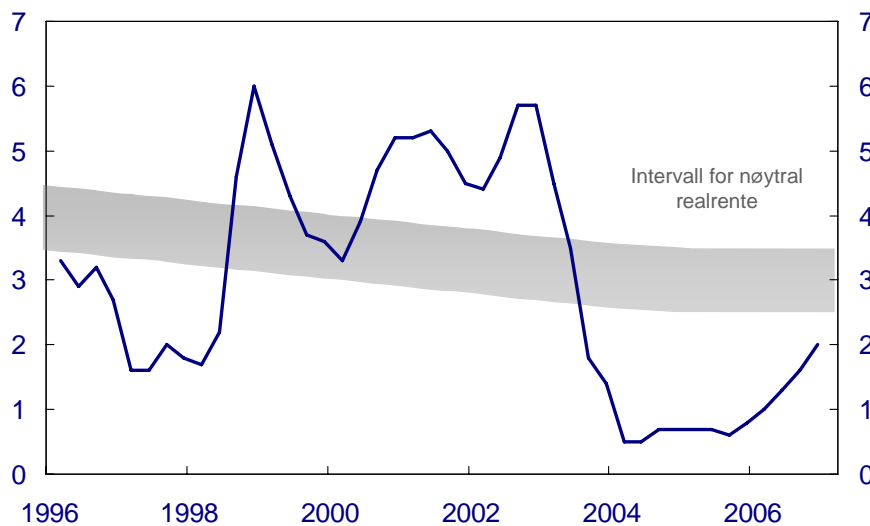
Figur 4 Produktivitetsvekst i næringslivet
Prosent

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figuren viser trendmessig produktivitetsvekst i Fastlands-Norge eksklusive offentlig sektor, eksportrettet industri, kraftforsyning og boligjenester, målt i prosent, fra 2. kvartal 1980 til 3. kvartal 2006.

Figur 5 Kortsiktig realrente Prosent

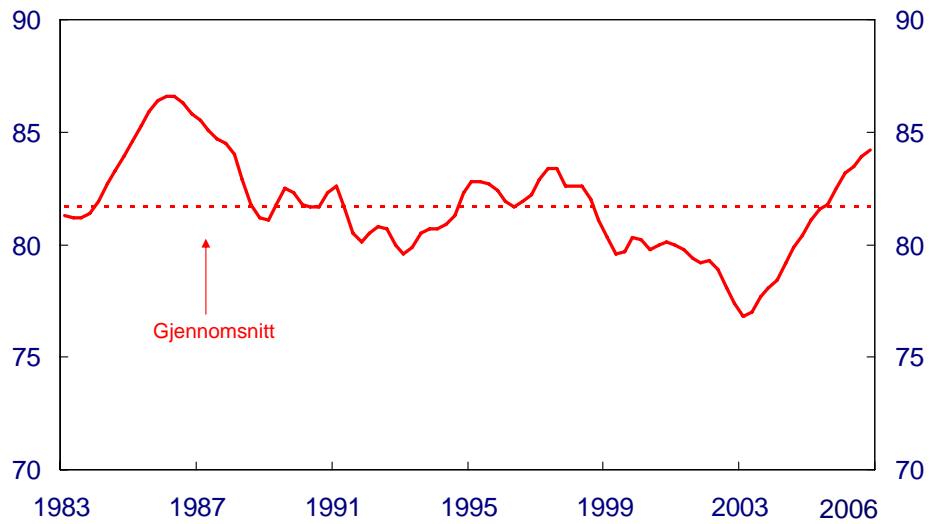

Kilde: Norges Bank

6

Figuren viser tremåneders pengemarkedsrente deflatert med tolv kvartalers glidende gjennomsnitt (sentrert) av inflasjonen målt ved KPI, fra 1. kvartal 1996 til 4. kvartal 2006. I beregningen er anslag på KPI fra Inflasjonsrapport 3/06 lagt til grunn.

Figur 6 Kapasitetsutnyttning i industrien
Prosent

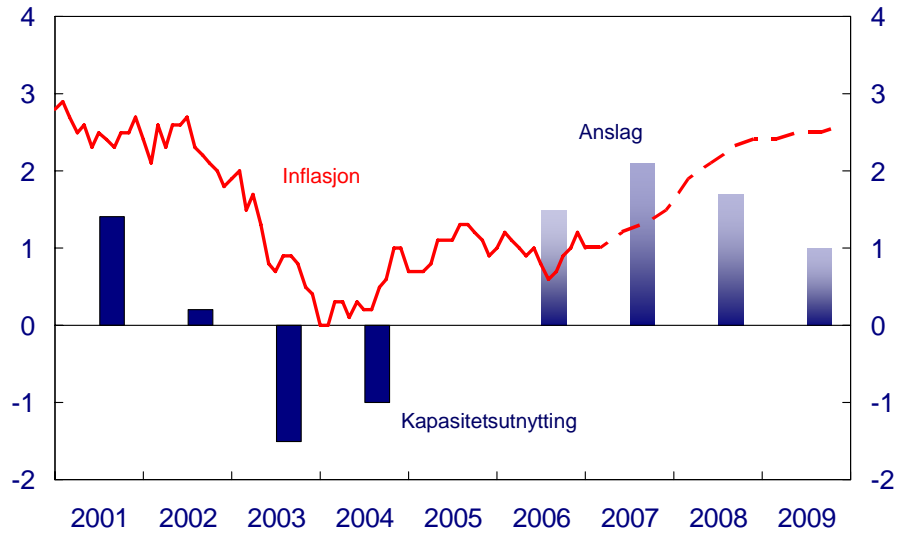

Kilde: Statistisk sentralbyrå

7

Figuren viser trenden i kapasitetsutnyttning i industrien, målt i prosent, fra 1. kvartal 1983 til 4. kvartal 2006, slik den er målt i Statistisk sentralbyrås konjunkturbarometer. Den stiplede linjen angir gjennomsnittet for kapasitetsutnyttningen for perioden.

Figur 7 Inflasjon og kapasitetsutnyttning
Prosent

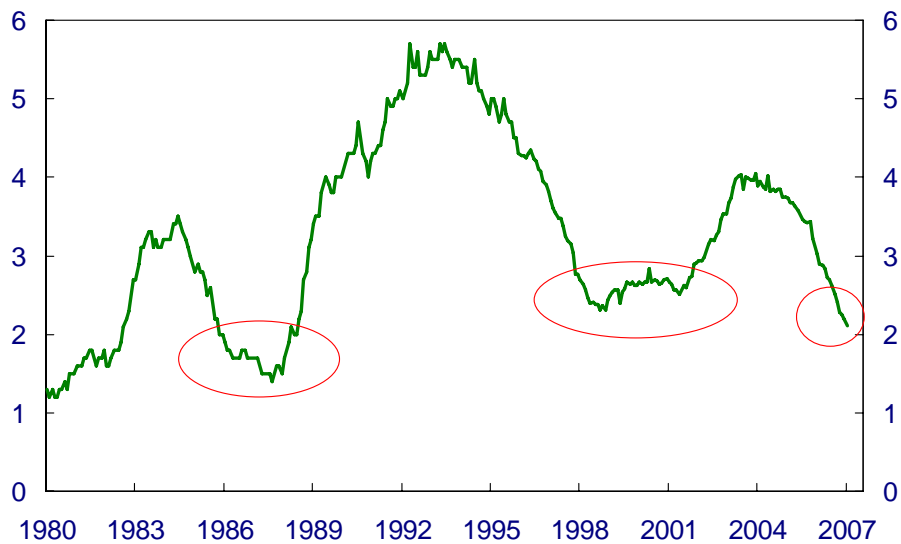

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank 8

Figuren viser utviklingen i kapasitetsutnyttning og inflasjon, målt i prosent, fra 2001 til 2009. Kapasitetsutnyttningen er målt ved Norges Banks anslag på produksjonsgapet, som måler forskjellen mellom faktisk produksjon og produksjon som er forenlig med stabil inflasjon (potensiell produksjon). Årstall. Tall for produksjonsgapet for 2006 til 2009 er anslag fra Inflasjonsrapport 3/06.

Inflasjon er målt ved konsumprisindeksen justert for endringer i avgifter og uten energivarer (KPI-JAE). KPI-JAE er et mål for underliggende inflasjon. Se Norges Banks inflasjonsrapporter for en drøfting av alternative mål. Figuren viser tolv månedersvekst, med anslag fra Inflasjonsrapport 3/06.

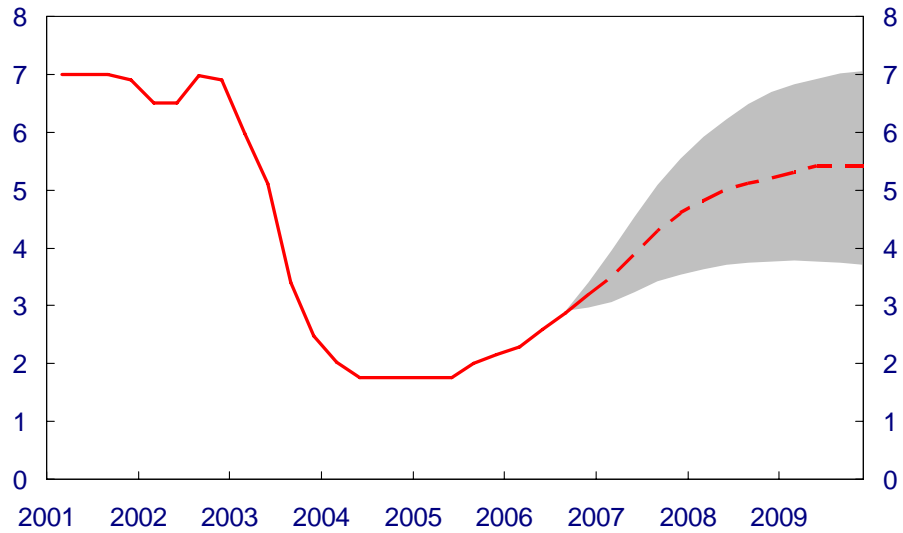
Figur 8 Registrert arbeidsledighet
Prosent

Kilde: Arbeids- og velferdsetaten (NAV)

Figuren viser sesongjustert registrert arbeidsledighet fra januar 1980 til januar 2007. Månedstall.

Figur 9 Norges Banks styringsrente¹⁾
Prosent

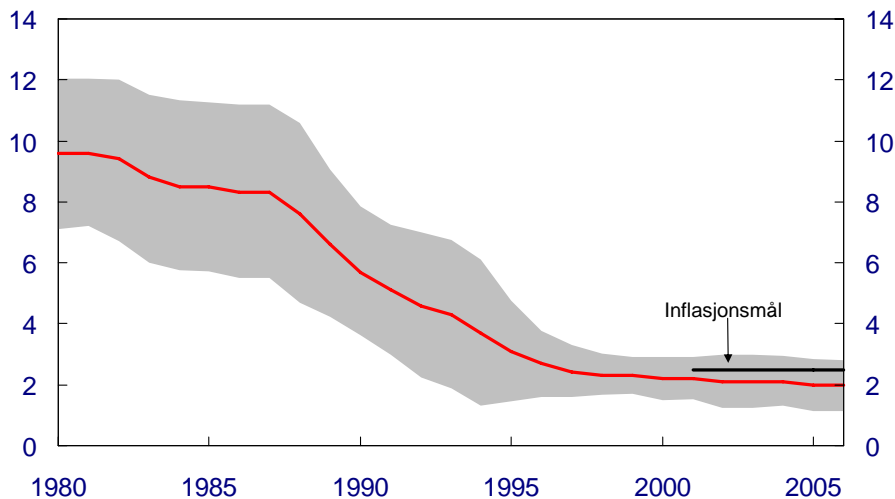
¹⁾ Prognose fra Inflasjonsrapport 3/06

Kilde: Norges Bank

10

Figuren viser faktisk utvikling i og Norges Banks prognose for styringsrenten (foliorenten) i Inflasjonsrapport 3/06, fra 1. kvartal 2001 til 4. kvartal 2006. Skravert areal representerer ett standardavvik.

Figur 10 Inflasjon
Glidende 10 års gjennomsnitt. Prosent

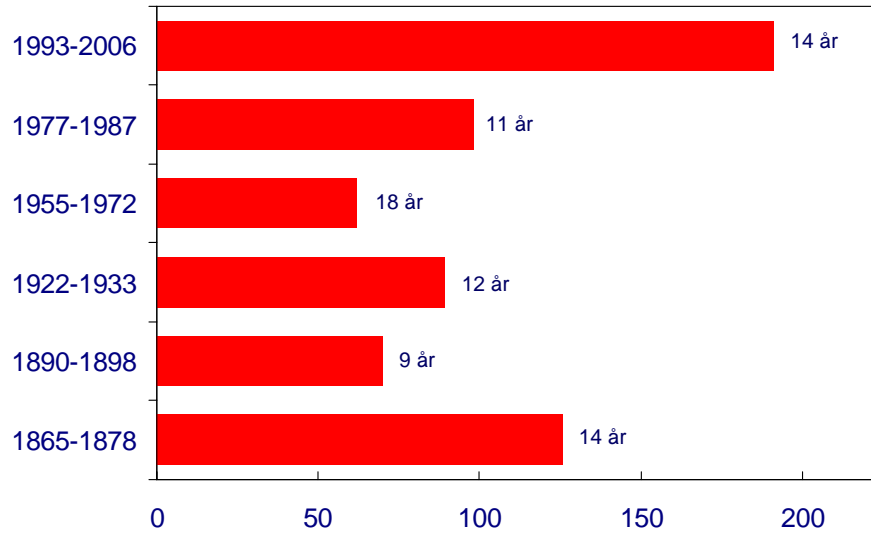

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

11

Figuren viser utviklingen i inflasjon målt ved konsumprisindeksen (KPI) fra 1980 til 2006. Årstall. Det glidende gjennomsnittet er beregnet 7 år tilbake og 2 år fram. Båndet rundt KPI er variasjonen i snittperioden, målt ved +/- ett standardavvik. I beregningen er anslag for 2007 og 2008 fra Inflasjonsrapport 3/06 lagt til grunn.

Figur 11 Vekstperioder i boligpriser
Antall år og samlet økning i prosent. 1819-2006

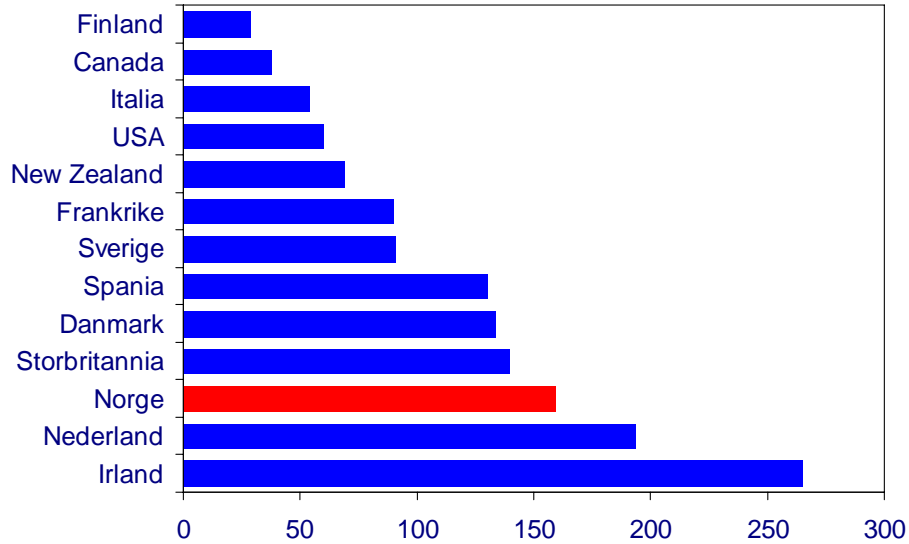

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

12

Figuren viser samlet vekst i reelle boligpriser i prosent i utvalgte perioder med stigende reelle boligpriser i Norge. Det kan forekomme enkelte år med fall i prisene i de analyserte periodene. Reelle boligpriser er beregnet ved å deflatere boligpriser med konsumprisindeksen. Vekstperiodens lengde er angitt ved enden av stolpene. Årstall.

Figur 12 Samlet økning i reelle boligpriser
Ved utgangen av 2005. Prosent

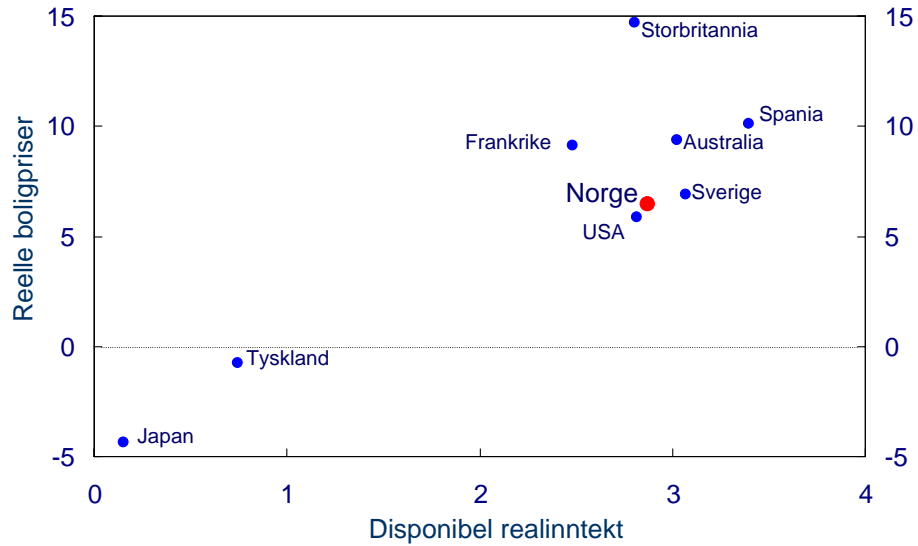

Kilder: Paul van den Noord (2006) OECD, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank 13

Figuren viser samlet økning i reelle boligpriser i utvalgte land fra siste bunn til og med 4. kvartal 2005. Reelle boligpriser er beregnet ved å deflatere boligpriser med konsumprisindeksen. Kvartalstall. Kilde er: Paul van den Noord, "Are House Prices Nearing a Peak? A Probit Analysis for 17 OECD Countries", Economic Department Working Papers Nr. 488/2006, OECD. For Norge er det benyttet årstall, beregnet av Norges Bank.

Figur 13 Boligpriser og disponibel inntekt

Årlig vekst. Gjennomsnitt 1999 – 2005

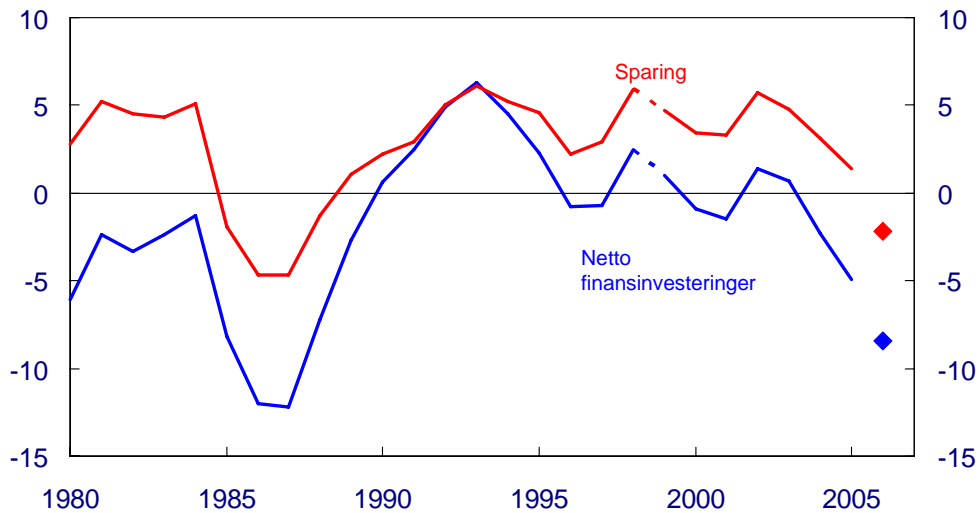

Kilder: OECD, Reuters EcoWin, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

14

Figuren viser gjennomsnittlig vekst i husholdningenes disponible realinntekt og i reelle boligpriser i utvalgte land, fra 1999 til 2005. Inntektstallene for Norge er korrigert for anslått reinvestert aksjeutbytte. Boligprisene er deflatert med konsumprisindeksen. Årstall

Figur 14 Husholdningenes sparing og netto finansinvesteringer. Prosent av disponibel inntekt

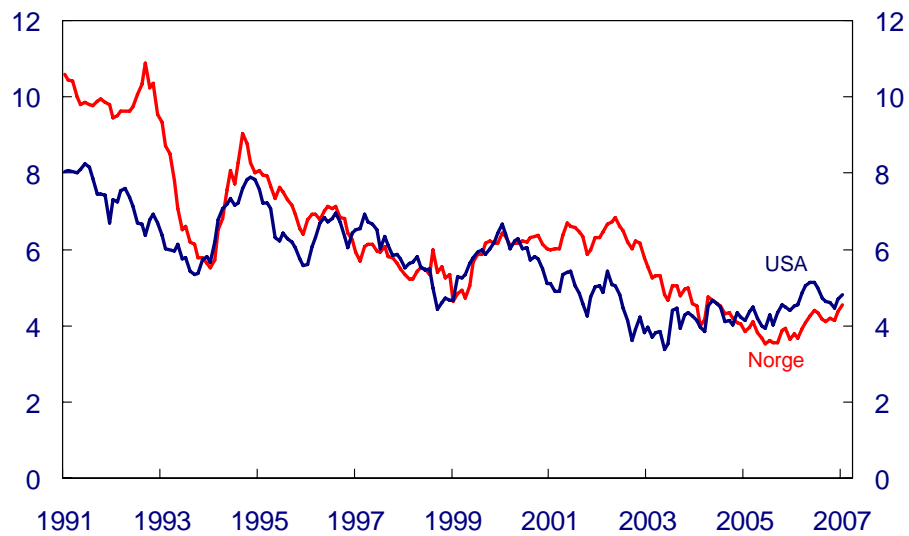

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

15

Figuren viser utviklingen i husholdningenes sparing og netto finansinvesteringer som andel av disponibel inntekt, målt i prosent, fra 1980 til 2006. Punktene for 2006 angir observasjonene for 3. kvartal 2006. Det er brudd i seriene mellom 1998 og 1999. Seriene er korrigert for anslåtte reinvesterte aksjeutbytter for perioden fra 2000 til 2005.

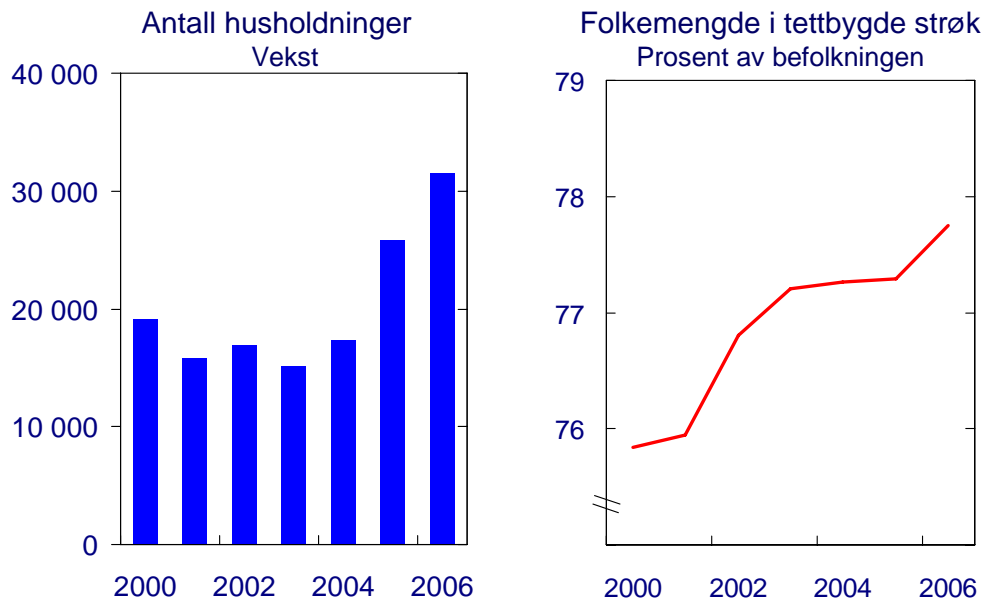
Figur 15 Langsiktige renter
Prosent

Kilde: Reuters Ecowin 16

Figuren viser utviklingen i langsiktige renter for USA og Norge, målt ved renten på 10-års statsobligasjoner, fra januar 1991 til januar 2007.

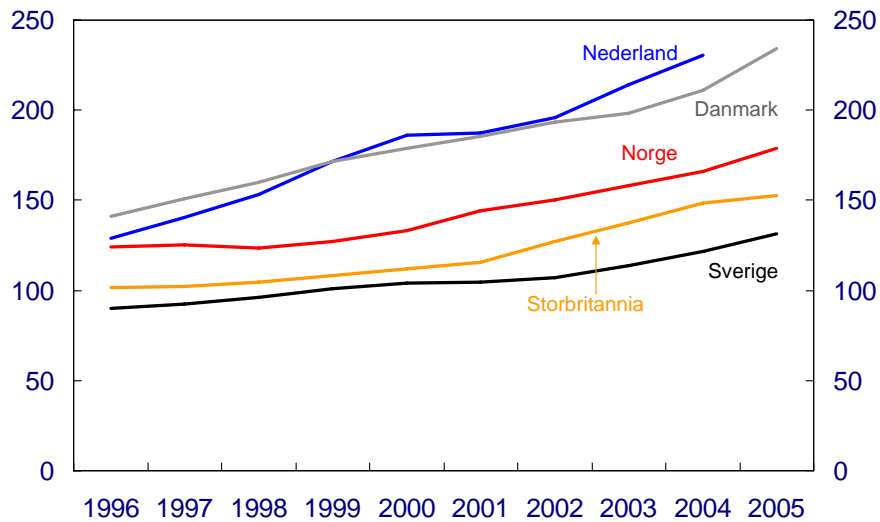
Figur 16 Befolkningsstruktur

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank ¹⁷

Figuren til venstre viser vekst i antall husholdninger. Tallene er anslag fra Norges Bank, basert på opplysninger om antall husholdninger fra Folke- og boligtellningene og SSBs befolkningsstatistikk. Figuren til høyre viser utviklingen i andel personer bosatt i tettbygde strøk, målt i prosent av befolkningen. Årstall.

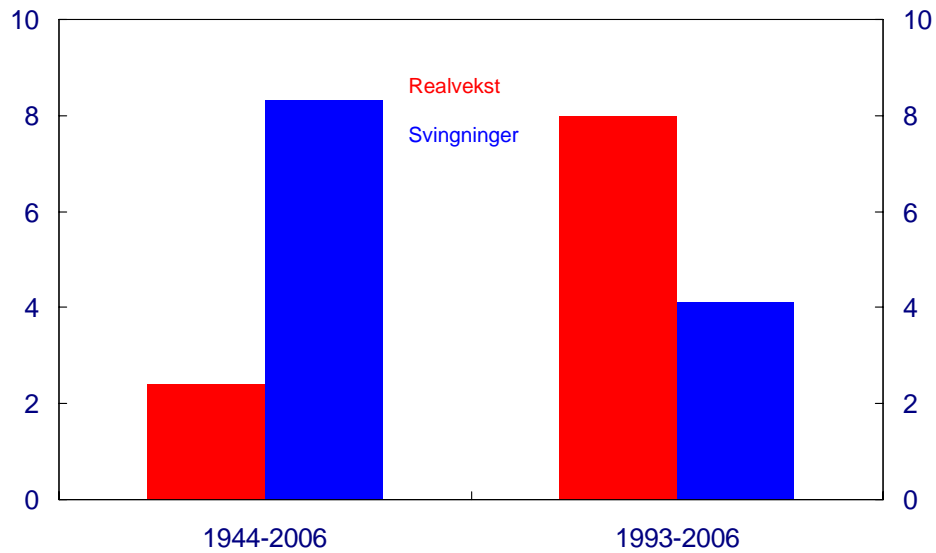
Figur 17 Husholdningenes gjeld
Prosent av disponibel inntekt

Kilder: OECD, Office for National Statistics (ONS), Sveriges Riksbank, 18
Danmarks Nationalbank, BIS og Norges Bank

Figuren viser husholdningenes gjeld i prosent av disponibel inntekt i utvalgte land, fra 1996 til 2005. For Norge viser figuren husholdningenes lånegjeld i prosent av likvid disponibel inntekt korrigert for anslått reinvestert aksjeutbytte. Årstall

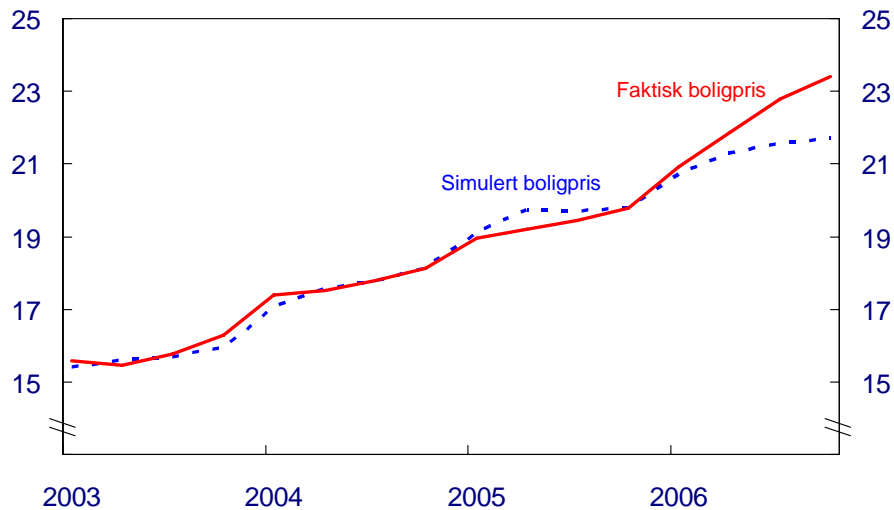
Figur 18 Boligpriser i Norge
Realvekst og svingninger i prosent

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank 19

Figuren viser vekst og svingninger i reelle boligpriser for periodene fra 1944 til 2006 og fra 1993 til 2006. Reelle boligpriser er beregnet ved å deflatere boligpriser med konsumprisindeksen. Svingningene er beregnet som standardavviket i årsveksten i reelle boligpriser. Årstall

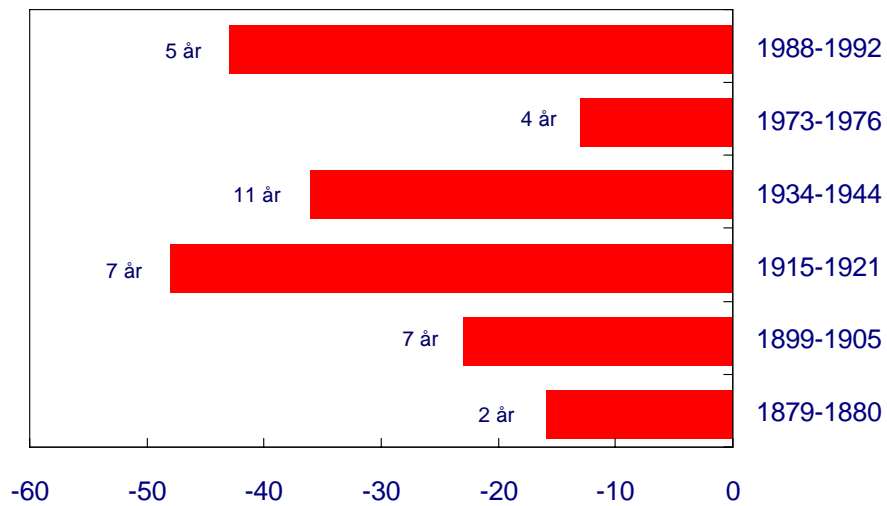
Figur 19 Faktisk og simulert boligpris
Tusen kroner per kvadratmeter

Kilder: Norges Eiendomsmeglerforbund, Eiendomsmeglerforetakenes forening, FINN.no, ECON og Norges Bank ²⁰

Figuren viser faktisk og simulert boligpris i tusen kroner per kvadratmeter. Simulert boligpris er beregnet ved simulering av en empirisk boligprismodell i Norges Bank fra og med 1. kvartal 2003. Simuleringen benytter modellberegnete verdier av tilbakedaterte boligpriser og faktiske verdier av forklaringsfaktorer. Det er brukt anslag for disponibel inntekt for perioden fra 1. kvartal 2006 til og med 4. kvartal 2006 og anslag for utlånsrenten for 4. kvartal 2006. Kvartalstall

Figur 20 Perioder med fall i boligpriser
Antall år og samlet fall i prosent. 1819-2006

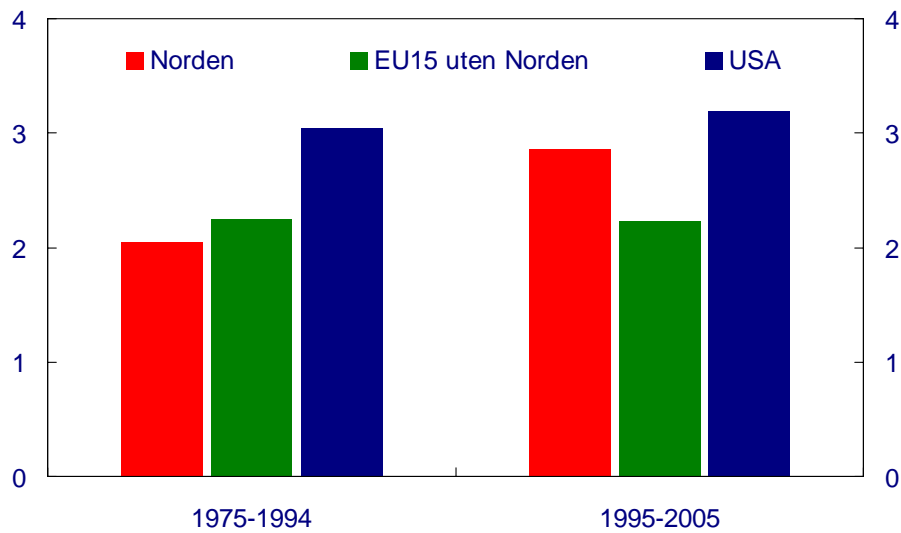

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

21

Figuren viser samlet fall i reelle boligpriser i prosent i utvalgte perioder i Norge. Det kan forekomme enkelte år med økning i prisene i de analyserte periodene. Reelle boligpriser er beregnet ved å deflatere boligpriser med konsumprisindeksen. Periodens lengde er angitt ved enden av stolpene. Årstall

Figur 21 BNP
Gjennomsnittlig vekst. Prosent

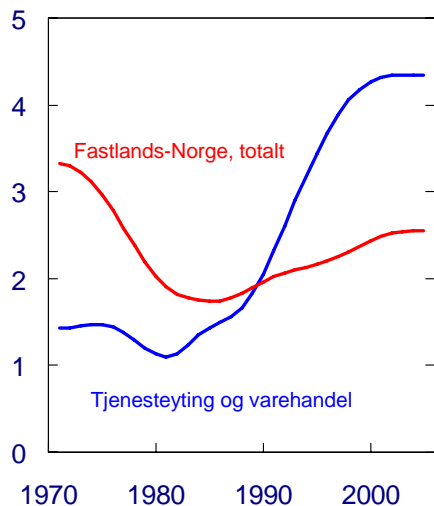
Kilder: Groningen Growth and Development Centre og Norges Bank 22

Figuren viser gjennomsnittlig vekst i BNP, målt i prosent, for Norden, EU15 uten de nordiske medlemslandene, og USA, for periodene fra 1975 til 1994 og fra 1995 til 2005. Norden betegner her Norge, Sverige, Danmark og Finland.

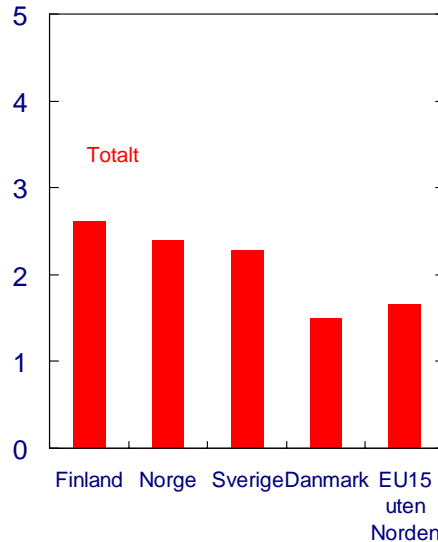
Figur 22 Produktivitetsvekst

Prosent

Norge

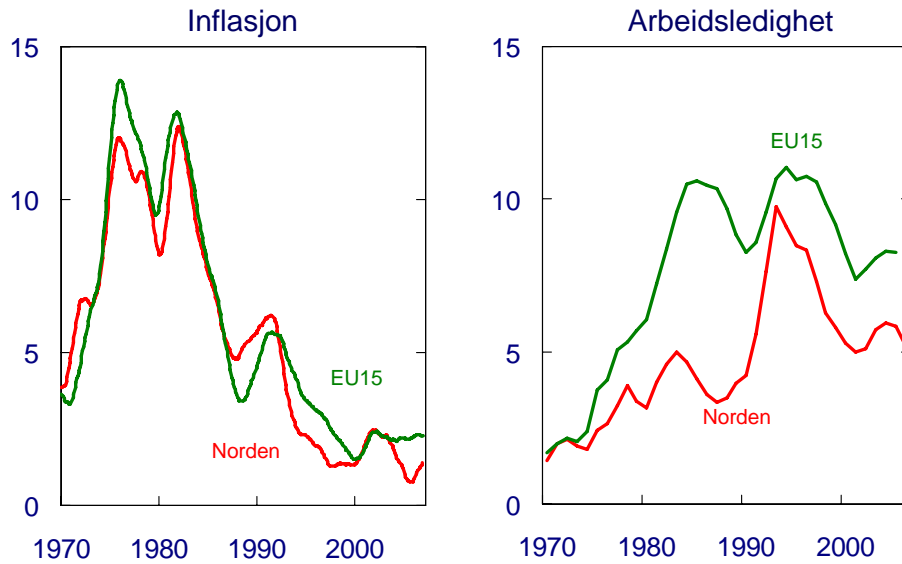
Norden og EU15
Gjennomsnitt 1995-2005

Kilder: OECD, Groningen Growth and Development Centre, Statistisk sentralbyrå 23 og Norges Bank

Figurene viser produktivitetsvekst målt i prosent. Figuren til venstre viser trendmessig vekst i produktivitet for Fastlands-Norge og i norsk tjenesteyting og varehandel, fra 1970 til 2005. Figuren til høyre viser gjennomsnittlig produktivitetsvekst i nordiske land og EU15 uten de nordiske medlemmene i perioden fra 1995 til 2005. For EU-landene er gjennomsnittlig arbeidsproduktivitet for perioden 1995-2005 for hvert land vektet sammen ved hjelp av kjøpekraftsvektet BNP for år 2000. Årstall.

Figur 23 Inflasjon og arbeidsledighet
Prosent

Kilder: Reuters EcoWin, OECD og Norges Bank 24

Figurene viser utviklingen i inflasjon og arbeidsledighet for Norden og EU15 fra 1970 til 2006, målt i prosent. Figuren til venstre viser utviklingen i inflasjon. Beregningene er gjort med tolv måneders vekst og tjufire måneders glidende gjennomsnitt. Månedstall. Figuren til høyre viser arbeidsledighet for EU15 og Norden, bestående av Norge, Sverige, Danmark og Finland. Serien for Norden er vektet sammen i forhold til kjøpekraftsvektet BNP. EU15 er hentet fra OECD. Årstall

Endringer i det økonomiske systemet

1. Arbeidsdelingen i den økonomiske politikken
2. Handelspolitikken
3. Skattesystemet
4. Finans- og kredittmarkedene

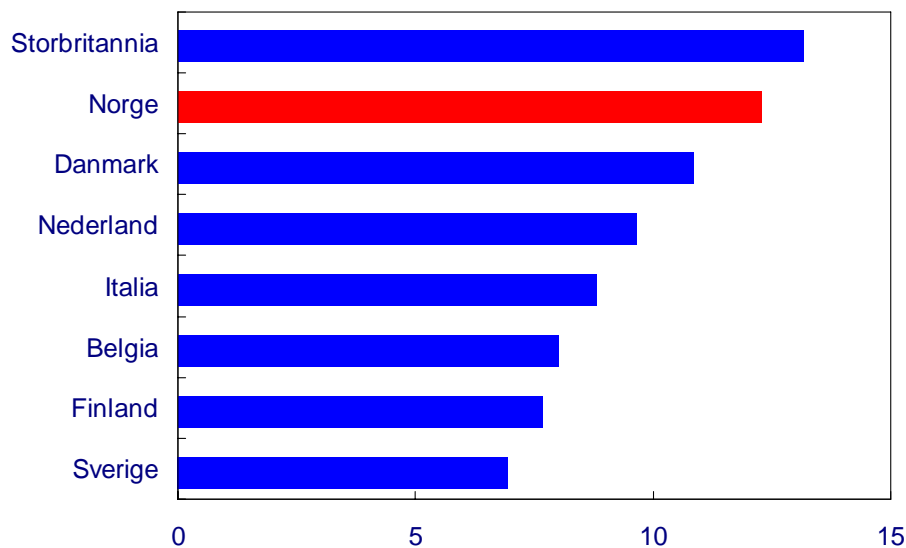
Arbeidsdelingen i den økonomiske politikken

Pengepolitikken → Prisstabilitet

Finanspolitikken → Kronekurs

Lønnsdannelsen, strukturer og insentiver → Sysselsetting og vekst

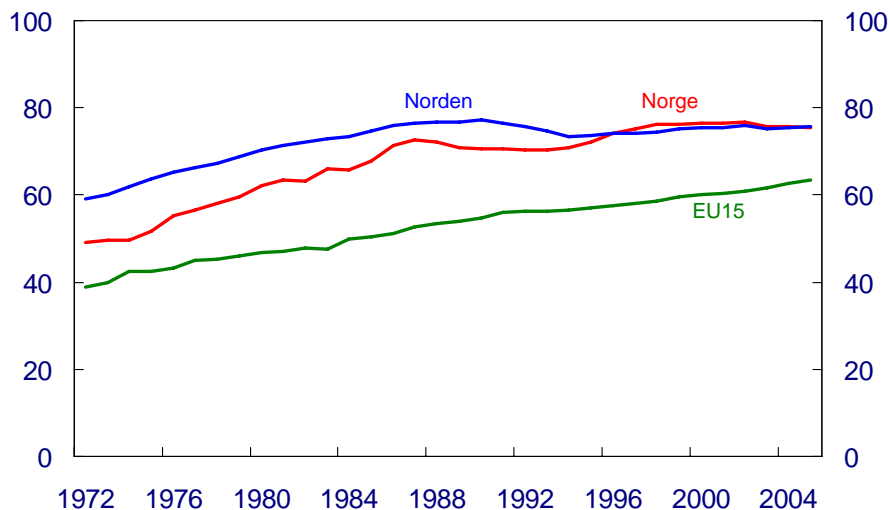
Figur 24 Nyetablerte bedrifter i tjenestesektoren
Prosent av eksisterende bedrifter. Gjennomsnitt 1998–2001

Kilde: Eurostat 27

Figuren viser gjennomsnittlig antall nyetablerte bedrifter i tjenestesektoren per år i forhold til antall eksisterende bedrifter, målt i prosent, for perioden fra 1998 til 2001. For Belgia er gjennomsnittet basert på tall for 1998 til 2000.

Figur 25 Andel sysselsatte kvinner
Prosent

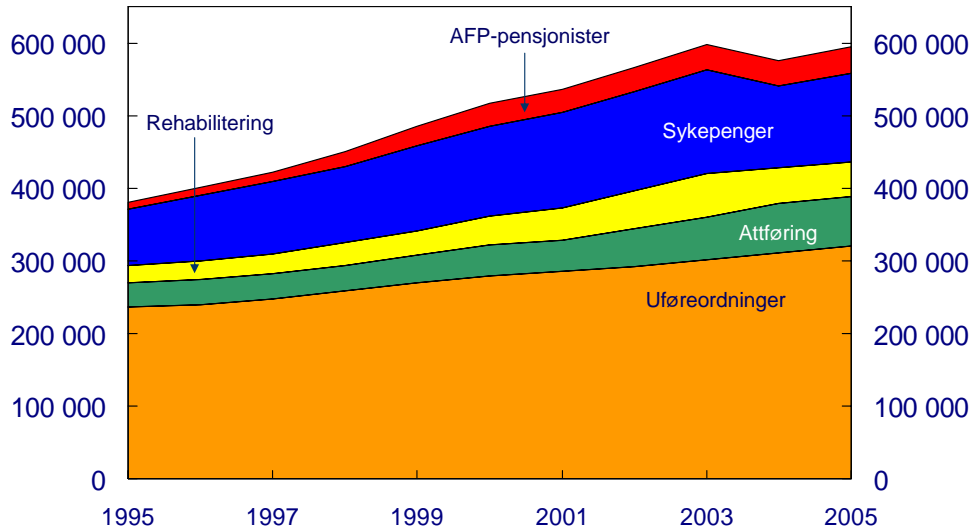

Kilder: OECD og Norges Bank

28

Figuren viser sysselsettingsfrekvensen for kvinner i Norge, Norden og EU15 fra 1972 til 2005. Årstall. Norden betegner her Norge, Sverige og Finland fra 1972 til 1982. Danmark er inkludert i serien for Norden fra 1983. Serien for Norden er vektet sammen i forhold til kjøpekraftsvektet BNP. Sysselsettingsfrekvensen for kvinner er definert som sysselsatte kvinner i alderen 15-64 år i prosent av den totale kvinnelige befolkningen i samme aldersgruppe.

Figur 26 Trygdede og AFP-pensjonister
Antall personer. 1995 – 2005

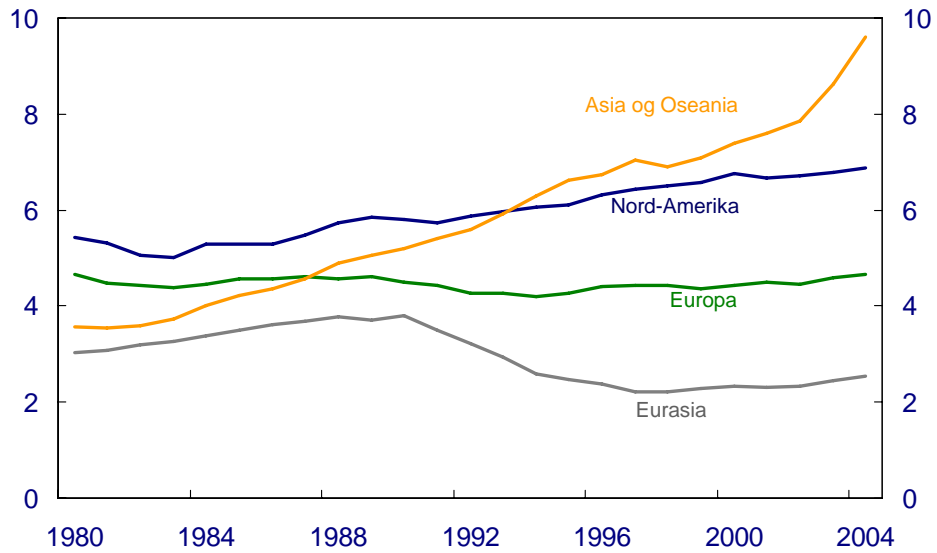
Kilde: Arbeids- og velferdsetaten (NAV)

29

Figuren viser utviklingen i antall trygdede og AFP-pensjonister fra 1995 til 2005. Årstall. Tallene for sykepenges er beholdningstall ved utgangen av året, med unntak av i 2004 hvor beholdningstallene er ved utgangen av 3. kvartal. Rehabilitering viser antall mottakere i desember i hele perioden. Tallene for attføring er beholdningstall ved utgangen av året i perioden 1999 til 2004, i perioden 1995 til 1998 viser tallene beholdningstall ved utgangen av 3. kvartal. Uføreordninger er beholdningstall ved utgangen av året i hele perioden.

Figur 27 Utslipp av CO₂

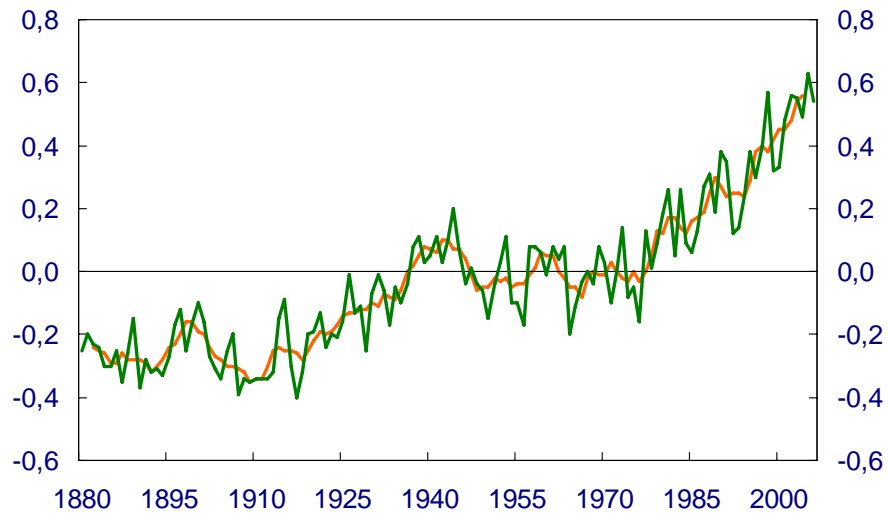
Milliarder tonn

Kilde: EIA - Energy Information Administration 30

Figuren viser utviklingen i utslipp av CO₂, målt i milliarder tonn, for ulike landområder i perioden 1980 til 2004. Eurasia består av tidligere USSR.

Figur 28 Global middeltemperatur
Trend og avvik fra gjennomsnitt 1951-1980, °C

Kilde: NASA – Goddard Institute for Space Studies

Figuren viser utviklingen i global middeltemperatur, trend og avvik fra gjennomsnitt, fra 1880 til 2006. Årstall

Økonomiske perspektiver